

Sairastavuusindeksi 2014 sekä vuoden 2013 indeksi Espoon osa-alueittain

Tietoisku 11/2015

Sisällys:

Espoolaisten terveydentila parempi kuin suomalaisten ja kuusikkokuntien asukkaiden keskimäärin

Keskimääräistä paremman terveydentilan Espoossa osa-alueittaiset vaihtelut suuria

Sosioekonomiset tekijät näkyvät pienalueittaisessa tarkastelussa

Sairastavuusindeksi 2013 ja 2009 tilastoalueittain ja osaindeksittain

Miten sairastavuusindeksi lasketaan

Lähteet

Espoon kaupunki

**Tuula Miettinen
Kristiina Alppivuori**

2.12.2015

Kuva: Heidi-Hanna Karhu

Espoolaisten terveydentila on parempi kuin suomalaisten ja kuusikkokuntien asukkaiden keskimäärin. Kuudesta suurimmasta kaupungista väestö on terveintä Espoossa. Muissakin kuusikkokunnissa Oulua lukuun ottamatta ollaan terveempiä kuin koko maassa keskimäärin. Pääkaupunkiseudun kunnissa sairastavuusindeksi on muita suuria kaupunkeja alhaisempi. Erityisesti Kauniaisissa, mutta myös Espoossa, väestö on keskimäärin selvästi terveempää kuin Helsingissä ja Vantaalla.

Koko Espoon sairastavuusindeksi oli vuonna 2013 selvästi alle koko maan tason eli 76,3 (koko maa = 100). Suuralueista paras terveydentila oli Suur-Tapiolassa (indeksi 60,4) ja heikoin Vanha-Espoossa (indeksi 82,8). Vanha-Espoossakin väestö oli kuitenkin terveempää kuin koko maassa keskimäärin.

Koko maan keskimääräistä paremman terveydentilan Espoossa sekä tilasto- että erityisesti pienalueiden väliset erot sairastavuudessa ovat varsin suuret. Väestön terveydentila ei kuitenkaan yhdelläkään alueella ole koko maan keskimääräistä huonompi. Alueita, jotka poikkeavat yli kymmenen indeksipistettä Espoon keskimääräisestä, voidaan pitää joko paljon keskimääräistä sairaampina tai terveempinä. Espoon 88 pienalueesta selvästi keskimääräistä matalamman sairastavuuden pienalueita oli 24 ja selvästi keskimääräistä korkeamman sairastavuuden pienalueita yhdeksän.

Sosioekonomisilla tekijöillä, kuten koulutuksella, työmarkkina-asetelmalla ja tuloilla on todettu olevan selkeä yhteys kuolleisuuteen ja sairastavuuteen. Sosioekonomiset tekijät näkyvät myös Espoon tarkastelussa. Esimerkiksi Espoon terveimmillä pienalueilla väestö on korkeimmin koulutettua, alueilla on lähes poikkeuksetta korkeimmat keskitulot ja niiden väestö on harvemmin työttömänä.

Sairastavuusindeksi 2014 sekä vuoden 2013 indeksi Espoon osa-alueittain

Espoolaisten terveydentila parempi kuin suomalaisten ja kuusikkokuntien asukkaiden keskimäärin

Kuudesta suurimmasta kaupungista väestö on terveintä Espoossa. Muissakin kuusikkokunnissa Oulua lukuun ottamatta ollaan terveempiä kuin koko maassa keskimäärin. Pääkaupunkiseudun kunnissa indeksi on muita suuria kaupunkeja alhaisempi. Erityisesti Kauniaisissa ¹⁾, mutta myös Espoossa, väestö on keskimäärin selvästi terveempää kuin Helsingissä ja Vantaalla.

Taulukko 1. Ikävakioitu sairastavuusindeksi kuusikkokunnissa 2014
Vakioitu. Koko maa = 100

Espoo	75,5
Helsinki	89,2
Oulu	108,5
Tampere	96,8
Turku	98,4
Vantaa	88,4

Keskimääräistä paremman terveydentilan Espoossa osa-alueittaiset vaihtelut suuria

Espoo jakautuu seitsemään suuralueeseen, 26 tilastoalueeseen ja 88 pienalueeseen. Sairastavuusindeksi laskettiin kaikille suur- ja tilastoalueille sekä väestömäärältään riittävän suurille pienalueille. Näiden osa-alueiden välisiä sairastavuuseroja tarkastellaan vuoden 2013 indeksitietojen avulla. Uudempia tietoja ei ole käytettävissä.

Koko Espoon sairastavuusindeksi oli vuonna 2013 selvästi alle koko maan tason eli 76,3 (koko maa = 100). Suuralueista paras terveydentila oli Suur-Tapiolassa (indeksi 60,4) ja heikoin Vanha-Espoossa (indeksi 82,8). Vanha-Espoossakin väestö oli kuitenkin terveempää kuin koko maassa keskimäärin.

Keskimääräistä paremman terveydentilan Espoossa tilastoalueiden väliset erot ovat melko suuret. Väestön terveydentila ei kuitenkaan yhdelläkään tilastoalueella ole koko maan keskimääräistä huonompi. Huonoin sairastavuusindeksin arvo oli Nuukio-Nupurin tilastoalueella (89,3). Tervein väestö oli Mankkaan tilastoalueella (55,4).

Espoon pienalueiden väliset erot sairastavuudessa ovat suuret. Vakioitun sairastavuusindeksin osalta korkeimman indeksin (97,8) ja matalimman (42) indeksin ero oli 56 pistettä. Vielä yhdeksänneksikin korkeimman (86,4) ja matalimman (57,8) indeksin välinen ero oli 29 pistettä.

Alueita, jotka poikkeavat yli kymmenen indeksipistettä Espoon keskimääräisestä voidaan pitää joko paljon keskimääräistä sairaampina tai terveimpinä. Espoon 88 pienalueesta paljon keskimääräistä matalamman sairastavuuden pienalueita oli 24 ja paljon keskimääräistä korkeamman sairastavuuden pienalueita yhdeksän.

¹⁾ Indeksien arvo oli 66,0 vuonna 2014

Sosioekonomiset tekijät näkyvät pienalueittaisessa tarkastelussa

Sosioekonomisilla tekijöillä, kuten koulutuksella, työmarkkina-asetalla ja tuloilla on johdonmukainen ja selkeä yhteys kuolleisuuteen ja sairastavuuteen. Vähemmän koulutetut, alempiin tuloluokkiin kuuluvat ja matalammassa ammattiasemassa olevat sairastavat enemmän, kärsivät useammin alentuneesta toimintakyvystä ja kuolevat nuorempina kuin pidemmälle koulutetut, ylempiin tuloluokkiin kuuluvat ja korkeammassa ammattiasemassa olevat väestöryhmät. Sosioekonomisen aseman mukainen terveyden vaihtelu ja terveyserot ovat Suomessa kansainvälisestäkin tarkasteltuna suuria. (Koskinen & Teperi 1999, Lahelma & Koskinen 2001, Vaarama ym. 2014, THL internetsivut 2015: Hyvinvointi ja terveyserot)

Sosioekonomiset tekijät näkyvät selvästi Espoon pienalueittaisessa tarkastelussa. Espoon terveimmillä pienalueilla väestö on korkeimmin koulutettua, alueilla on lähes poikkeuksetta korkeimmat keskitulot ja niiden väestö on harvemmin työttömänä. Alueilla, joilla sairastavuus on selvästi keskimääräistä suurempaa, myös väestön koulutustaso ja keskitulot ovat pääsääntöisesti keskimääräistä alhaisemmat. Myös pienituloisten asuntokuntien ja työttömien osuudet ovat usealla näistä alueista keskimääräistä suuremmat. Tilanne oli samantyyppinen myös vuoden 2003 sairastavuusindeksin tarkastelussa (Paakko, Klaukka, Kuikka 2006).

Korkeakoulutettujen osuus 15 vuotta täyttäneistä oli koko Espoossa 44 % vuonna 2013. Neljällä pienalueella korkeakoulutettujen osuus oli 30 % ja yhdeksällä 60 % tuntumassa. Espoon terveimmillä pienalueilla koulutustaso ylitti lähes poikkeuksetta Espoon keskimääräisen, useimmilla alueilla jopa huomattavasti. Matalimman ja korkeimman sairastavuuden pienalueiden ero korkeakoulutettujen osuudessa oli korkeimmillaan 30 prosenttiyksikköä.

Espoon terveimmillä alueilla asuu myös Espoon varakkain väestö. Keskimääräistä selvästi terveimmistä pienalueista lähes kaikilla (21/24) keskitulot ylittivät Espoon keskitulon (38 782 €). Puolella näistä alueista keskitulot olivat huomattavasti muuta Espoota korkeammat. Korkeimman sairastavuuden yhdeksästä pienalueesta kahdeksan alitti Espoon keskitulon ja neljä oli Espoon pienituloisimpia alueita.

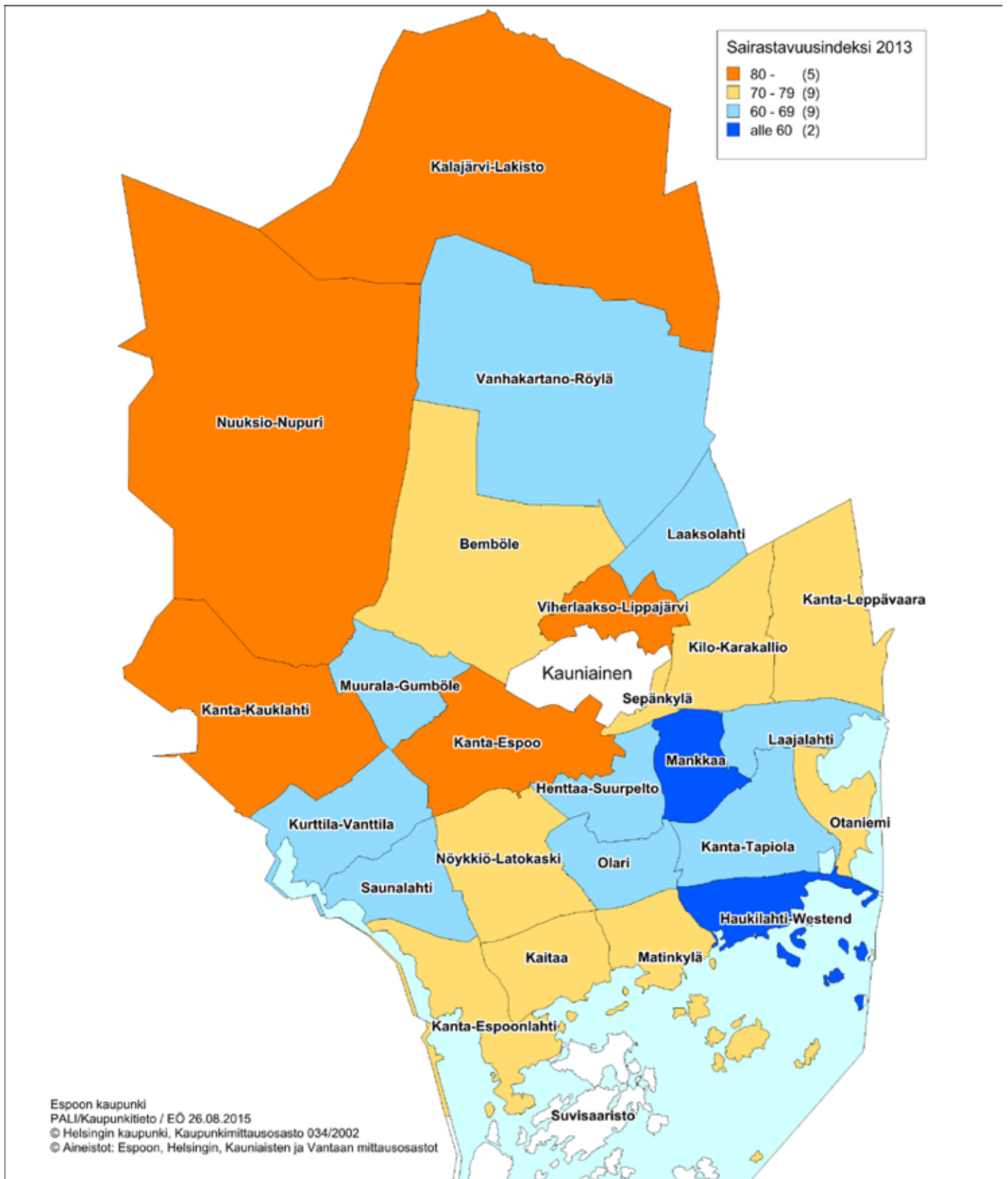
Vuonna 2013 työttömyys oli Espoossa keskimäärin kahdeksan prosenttia. Espoon terveimmillä alueilla työttömyys oli pääsääntöisesti alhaisempaa ja korkeimman sairastavuuden alueilla korkeampaa kuin Espoossa keskimäärin. Ero matalimman ja korkeimman sairastavuuden pienalueen työttömyydessä oli yhdeksän prosenttiyksikköä.

Vaikka sairastavuusindeksi ei suoraan kerro alueiden kehityksestä, näyttää siltä, että korkeimman ja matalimman sairastavuuden pienalueet olisivat melko pysyviä. Vuosien 2009 ja 2013 indeksejä tarkasteltaessa 24 terveimmästä pienalueesta 15 ja kymmenestä korkeimman sairastavuuden pienalueesta kuusi on samoja.

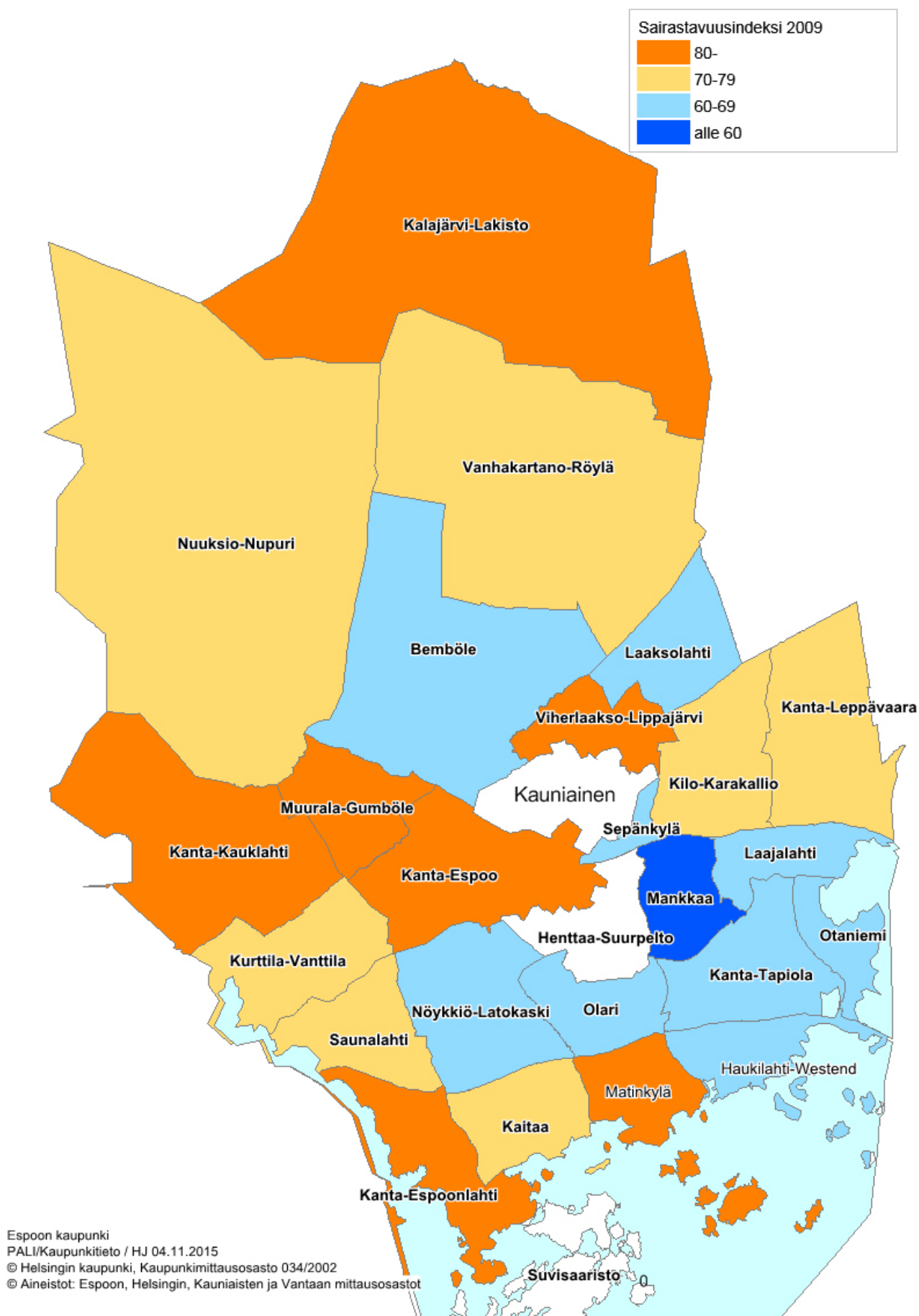
Sairastavuusindeksi 2013 ja 2009 tilastoalueittain ja osaindekseittäin

Seuraavissa kuvissa ja taulukoissa esitetään suur- ja tilastoalueiden indeksit sekä sairastavuusindeksin osaindeksit: kuolleisuusindeksi, työkyvyttömyysindeksi ja lääkekorvausindeksi kaikkien alueiden osalta vuosina 2013 ja 2009. Pienaluekohtaisia indeksejä ei esitetä.

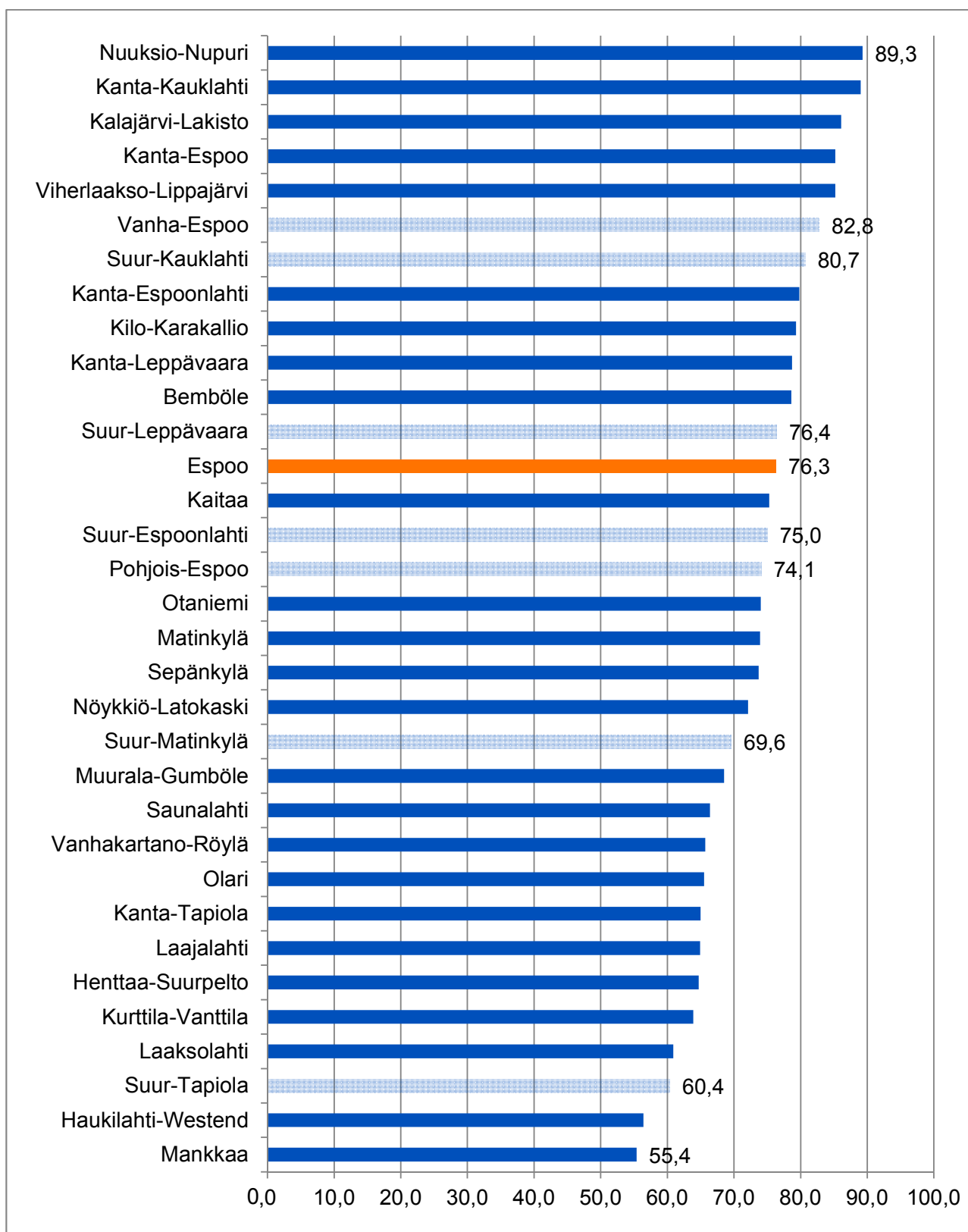
Taulukoista voi tarkastella, miltä sairastavuusindeksi ja sen osaindeksit eri tilastoalueilla näyttävät. Kelan työkyvyttömyysindeksi kuvaa työkyvyttömien osuutta työikäisestä väestöstä, kuolleisuusindeksi kuolleiden osuutta ja lääkekorvausindeksi erityiskorvausoikeutettujen lääkkeiden käyttäjien osuutta väestöstä suhteessa koko maan keskiarvoon.

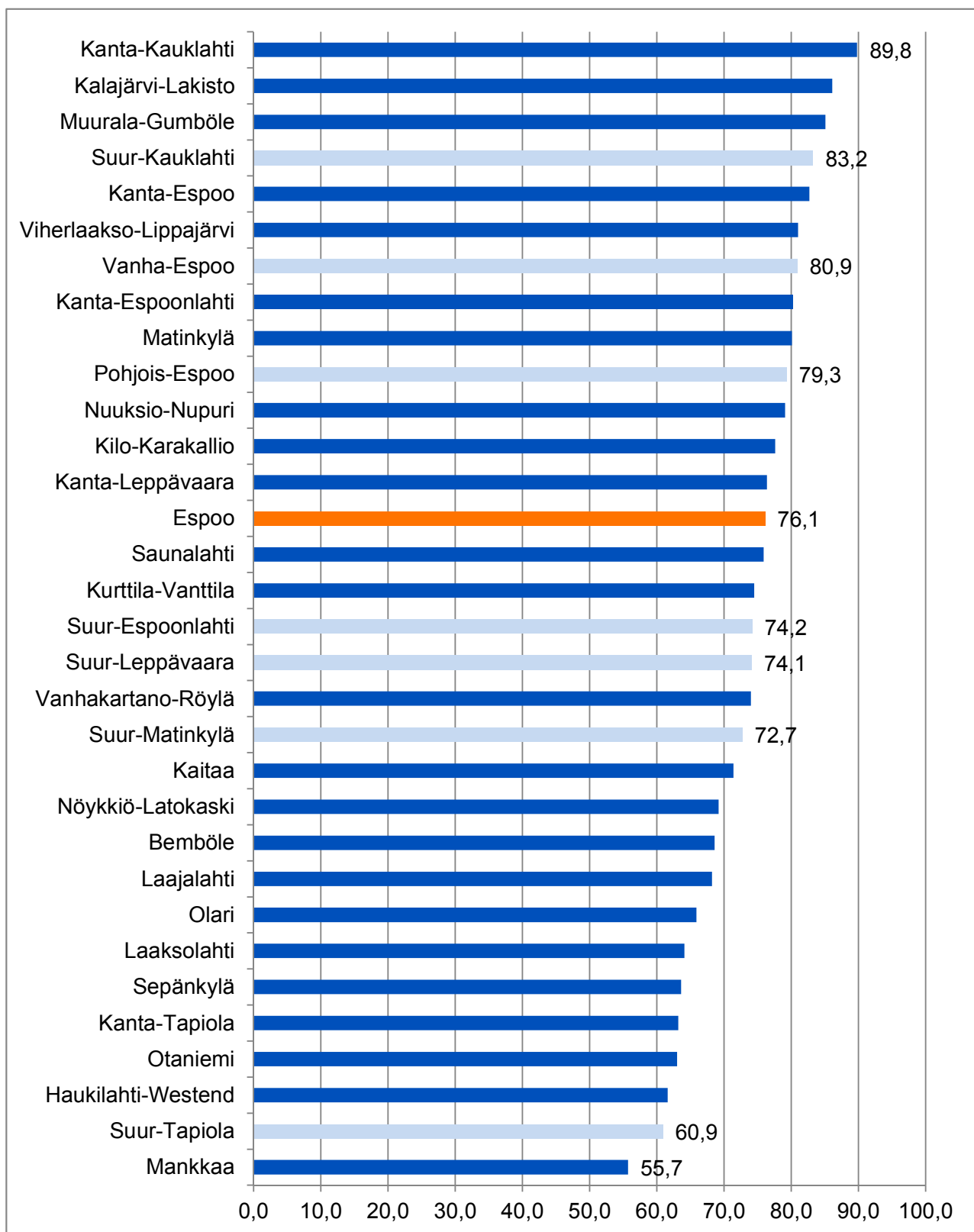
Kuva 1. Sairastavuusindeksi 2013 tilastoalueittain, koko maa = 100

Kuva 2. Sairastavuusindeksi 2009 tilastoalueittain, koko maa = 100

Kuva 3. Sairastavuusindeksi 2013 suur- ja tilastoalueittain, koko maa = 100
 Kuvion vaaleansiniset alueet ovat suuralueita ja tummansiniset tilastoalueita.

Kuva 4. Sairastavuusindeksi 2009 suur- ja tilastoalueittain, koko maa = 100
Kuvion vaaleansiniset alueet ovat suuralueita ja tummansiniset tilastoalueita.

Taulukko 2. Vakioidut sairastavuusindeksi, kuolleisuusindeksi, työkyvyttömyysindeksi ja lääkekorvausindeksi 2013 sekä väestömäärä 1.1.2013 suur- ja tilastoalueittain

2013	Sairastavuus- indeksi	Kuolleisuus- indeksi	Työkyvyttö- myysindeksi	Lääkekorvaus- oikeusindeksi	Väestömäärä 1.1.2013
Espoo	76,3	87,8	57	84	256 824
1 Suur-Leppävaara	76,4	84,4	58	86,7	63 489
11 Kanta-Leppävaara	78,7	86,9	62,1	87,2	27 753
13 Kilo-Karakallio	79,3	82,3	65,2	90,5	14 680
14 Laaksolahti	60,9	62,8	39,4	80,5	10 447
15 Viherlaakso- Lippajärvi	85,2	100,8	65	89,7	9 232
16 Sepänkylä	73,7	65,8	69,9	85,4	1 377
2 Suur-Tapiola	60,4	69,5	37,3	74,4	43 628
21 Kanta-Tapiola	65	73,9	44	77	19 357
22 Otaniemi	74	112,4	32	77,7	3 747
23 Haukilahti- Westend	56,4	60,8	36,7	71,7	8 887
24 Mankkaa	55,4	61,3	31,6	73,2	8 005
25 Laajalahti	64,9	92,5	28,4	73,7	3 632
3 Suur-Matinkylä	69,6	72	53	83,7	36 485
31 Matinkylä	73,9	75,4	60,9	85,3	19 162
32 Olari	65,5	70,3	43,9	82,3	15 176
33 Henttaa-Suurpelto	64,7	58,5	53,1	82,4	2 147
4 Suur-Espoonlahti	75	87,8	53,7	83,4	51 841
41 Kanta-Espoonlahti	79,8	90,5	64,5	84,4	23 487
42 Saunalahti	66,4	71,4	46,2	81,7	6 418
43 Nöykkiö-Latokaski	72,1	91,9	42,6	81,9	15 324
44 Kaitaa	75,3	91,7	49,1	85	5 964
5 Suur-Kauklahti	80,7	84,5	71,1	86,6	7 650
51 Kanta-Kauklahti	89	100,3	77	89,7	4 407
52 Kurttila-Vanttila	63,9	48	62,1	81,6	3 243
6 Vanha-Espoo	82,8	96,2	64,1	88,1	38 492
61 Kanta-Espoo	85,2	100,2	66,9	88,5	24 341
62 Muurala-Gumböle	68,5	68,3	52,1	85,2	4 471
63 Bemböle	78,6	78,7	68,9	88,1	7 633
64 Nuuksio-Nupuri	89,3	116	60,7	91,1	2 047
7 Pohjois-Espoo	74,1	62	70,1	90,2	11 082
71 Vanhakartano- Röylä	65,7	47,8	59,1	90,1	7 103
72 Kalajärvi-Lakisto	86,1	77,1	90,1	91,1	3 979

Taulukko 3. Vakioidut sairastavuusindeksi, kuolleisuusindeksi, työkyvyttömyysindeksi ja lääkekorvausindeksi 2009 sekä väestömäärä 1.1.2009 suur- ja tilastoalueittain

2009	Sairastavuus- indeksi	Kuolleisuus- indeksi	Työkyvyttö- myysindeksi	Erityiskorvaus- indeksi	Väestömäärä 1.1.2009
Espoo	76,1	86	59,1	83,1	241 565
1 Suur-Leppävaara	74,1	77,5	60,3	84,6	59 738
11 Kanta-Leppävaara	76,4	78,8	64,8	85,7	25 077
13 Kilo-Karakallio	77,6	80,1	65,7	86,9	14 253
14 Laaksolahti	64,1	67,3	45,6	79,3	9 787
15 Viherlaakso-Lippajärvi	81	85,7	69	88,2	9 251
16 Sepänkylä	63,6	52,5	49,6	88,7	1 370
2 Suur-Tapiola	60,9	70,2	38,6	74	42 574
21 Kanta-Tapiola	63,2	70,8	42,7	76	18 845
22 Otaniemi	63	56,6	46,7	85,6	3 692
23 Haukilahti-Westend	61,6	79,2	35,4	70,2	8 630
24 Mankkaa	55,7	59,2	34,9	73	7 803
25 Laajalahti	68,2	90,2	40,2	74,3	3 604
3 Suur-Matinkylä	72,7	79,6	56,4	82,2	33 873
31 Matinkylä	80,1	86,4	68,6	85,3	18 565
32 Olari	65,9	74,7	43,3	79,6	14 778
33 Henttaa-Suurpelto					
4 Suur-Espoonlahti	74,2	81	57	84,7	49 355
41 Kanta-Espoonlahti	80,2	86,3	67,9	86,4	23 725
42 Saunalahti	75,9	102,4	45,7	79,5	3 910
43 Nöykkiö-Latokaski	69,2	79,3	46	82,3	15 122
44 Kaitaa	71,4	76,6	52	85,5	6 001
5 Suur-Kauklahti	83,2	87,4	75,3	86,9	6 717
51 Kanta-Kauklahti	89,8	93,3	85,4	90,7	4 145
52 Kurttila-Vanttila	74,5	84,1	58,8	80,5	2 572
6 Vanha-Espoo	80,9	88,3	66,6	87,7	35 422
61 Kanta-Espoo	82,7	85,1	74,2	88,8	22 370
62 Muurala-Gumböle	85,1	93,6	73,7	88,1	4 192
63 Bemböle	68,6	74,7	47,7	83,3	6 786
64 Nuuksio-Nupuri	79,1	101,4	45,6	90,3	2 074
7 Pohjois-Espoo	79,3	87,5	64,7	85,6	10 394
71 Vanhakartano-Röylä	74	74,7	62,8	84,6	6 667
72 Kalajärvi-Lakisto	86,1	101,1	69,9	87,4	3 727

Miten sairastavuusindeksi lasketaan

Jokaiselle Suomen kunnalle on laskettu Kelan rekisteritietojen avulla indeksiluku, joka kertoo, miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan keskiarvoon (= 100). Vakioituissa indeksiluvuissa on kuntien välisistä eroista poistettu väestön ikä- ja sukupuolirakenteesta johtuvat erot vakioimalla indeksiluvut iän ja sukupuolen mukaan.

Luvut perustuvat kolmeen rekisterimuuttajaan:

- kuolleisuus
- työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työikäisistä
- erityiskorvattaviin lääkkeisiin, rajoitetusti peruskorvattaviin lääkkeisiin tai ruokavaliokorvauksiin oikeutettujen osuus väestöstä

Kukin muuttujista on suhteutettu erikseen maan väestön keskiarvoon, jota merkitään luvulla 100. Sairastavuusindeksi on kolmen osaindeksin keskiarvo.

Indeksejä ei voi tarkastella tavanomaisina aikasarjoina, koska vakiointi on tehty kunkin vuoden väestöllä, ei vakioväestöllä. Jos jossakin tietyssä kunnassa indeksi vuonna 2010 on 120 ja vuonna 2013 vain 115, voidaan sanoa, että kunta on lähestynyt koko maan keskiarvoa. Ei kuitenkaan voida sanoa, että sairastavuus kunnassa olisi vähentynyt, koska laskennassa otetaan aina huomioon koko maan luvut, suhteutetaan koko maan keskiarvoon.

Lähteet

Kansaneläkelaitos. Espoon kaupungin konserniesikunnan kaupunkikehityksyksikölle tehty erillistilasto sairastavuusindeksi Espoon osa-alueittain

Kansaneläkelaitos. Tilastotietokanta Kelasto, Terveyspuntarin sairastavuusindeksi

Koskinen, S. & Teperi, J. 1999: Voidaanko terveyseroja kaventaa? Teoksessa: Koskinen, S. & Teperi, J. (toim.) Väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen. Stakes. Raportteja 243.

Lahelma, E. & Koskinen, S. 2001: Suomalaisten suuret sosioekonomiset terveyserot - haaste terveys- ja yhteiskuntapolitiikalle. Teoksessa: Kangas, I., Keskimäki, I., Koskinen, S., Manderbacka, K., Lahelma, E., Prättälä, R., Sihto, M. (toim.). Kohti terveyden tasa-arvoa. Edita. Helsinki.

Paakko, S., Klaukka, T., Kuikka, R. 2006. Sairastavuusindeksi ensimmäistä kertaa Espoon osa-alueilla. Tietoisku 5 / 2006. Espoon kaupunki.

Vaarama, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P., Muuru, A. 2014. (toim.). Suomalaisten hyvinvointi 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere.

Helsingin seudun aluesarjat -tilastotietokanta

THL internetsivut 2015: Hyvinvointi ja terveyserot

Sjuklighetsindexet 2014 och indexet för 2013 på olika områden i Esbo

Esboborna är friskare än finländarna och invånarna i de sex största kommunerna i snitt. Av de sex största städerna har Esbo den friskaste befolkningen. Invånarna i de övriga sex största städerna, med undantag av Uleåborg, är också friskare än invånarna i resten av landet i snitt. I huvudstadsregionens kommuner är sjuklighetsindexet lägre än i övriga stora städer. Befolkningen i Grankulla, men också i Esbo, är i medeltal betydligt friskare än befolkningen i Helsingfors och Vanda.

Sjuklighetsindexet i hela Esbo var år 2013 betydligt lägre än indexet för hela landet, det vill säga 76,3 jämfört med 100 för hela landet. Av stadens storområden var invånarna i Hagalunds storområde friskast (60,4) och invånarna i Gamla Esbo sjukligast (82,8). Även i Gamla Esbo är invånarna dock friskare än i hela landet i snitt.

Trots att Esboborna är friskare än finländarna i snitt är variationerna mellan de statistiska områdena och i synnerhet mellan småområdena stora. Befolkningens hälsa är dock inte sämre än i hela landet i snitt i ett enda område. De områden som avviker med mer än tio indexpoäng från indexet för hela Esbo kan anses vara mycket sjukare eller mycket friskare än stadens befolkning i snitt. Av de 88 småområdena i Esbo hade 24 ett lågt sjuklighetsindex och nio ett sjuklighetsindex som låg klart över genomsnittet.

Socioekonomiska faktorer, såsom utbildning, position på arbetsmarknaden och inkomster har konstaterats ha ett klart samband med dödlighet och sjuklighet. De socioekonomiska faktorerna var också synliga i Esbo. Till exempel är invånarna i de friskaste områdena i Esbo högre utbildade, förtjänar nästan genomgående mer i snitt och är mera sällan arbetslösa.

Julkaisun taitto, jakelu ja yhteystiedot:

Espoon kaupunki, Tietotuotanto
PL 631, 02070 ESPOON KAUPUNKI
Sirpa Nykänen, puh. 043 8257 004
www.espoo.fi/tieto
ISSN 1239-9752

Lisätietoja:

Erityisasiantuntija Tuula Miettinen, Espoon kaupunki, Konserniesikunta, puh. 043 8265 210

Asiantuntija Kristiina Alppivuori, Espoon kaupunki, Sosiaali- ja terveystoimi, puh. 050 3952 194

etunimi.sukunimi@espoo.fi